

справами щодо «особистого статусу», в яких правосуддя відправляється судьями-каді, та світських судів, які, як правило мають відповідну спеціалізацію, при цьому судові системи мають відповідні ієрархічні рівні – суди першої інстанції, апеляційні суди, вищі судові інстанції, та сформовані з урахуванням територіального устрою відповідної мусульманської держави. До органів правосуддя в мусульманських державах, як правило, належить й прокуратура, що очолюється міністром юстиції, головна функція якої полягає в підтримці обвинувачення. В окремих ісламських державах прокуратура відсутня, функції з підтримки обвинувачення виконує служба обвинувачення, що є складовою поліції. Поліція в ісламських державах організована за територіальним принципом і має в державах, в яких правова і судова системи є суто релігійними (наприклад, Саудівська Аравія), поділ на релігійну поліцію (яку називають поліцією моралі або шаріатською гвардією), що контролює дотримання норм шаріату, здійснюючи охорону громадського порядку, та виконує рішення шаріатських судів, та світську поліцію, що займається розкриттям злочинів.

Таким чином, специфіка ісламського права знаходить своє відображення у різноманітних проявах, й зокрема у сфері прав і свобод людини як на рівні їх нормативного визначення, так й на рівні їх охорони та захисту.

**Професор кафедри цивільного
права і процесу НАВС, к.ю.н.,
доцент**

Устименко Тетяна Петрівна

ОСОБИСТИЙ ЗАКОН ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ В МІЖНАРОДНОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ

Одним із суб'єктів права є юридичні особи, відомі як такі ще з часів Давнього Риму. Не зважаючи на це, повного та єдиного для всіх правових систем визначення поняття юридичної особи у міжнародному приватному праві досі не існує. Аналізуючи українське та зарубіжне законодавство, можна визначити юридичну особу як організацію (товариство чи установа), що виступає самостійним учасником цивільних правовідносин. Основними ознаками юридичних осіб є:

- незалежність існування юридичної особи від учасників, що входять до складу юридичної особи;
- незалежність майна юридичної особи від майна учасників юридичної особи;
- самостійна майнова відповідальність юридичної особи;
- здатність укладати правочини від свого імені;
- здатність виступати позивачем або відповідачем у суді.

Правосуб'єктність юридичної особи охоплює її правоздатність, дієздатність та деліктоздатність. За законодавством багатьох держав зміст понять правоздатності та дієздатності юридичної особи збігається, у зв'язку з чим дуже часто щодо юридичних осіб використовується термін “правоздатність”.

Правоздатність юридичних осіб може бути загальною та спеціальною [2, с. 126]. Загальна правоздатність передбачає наявність певних прав та обов'язків у юридичної особи. Спеціальна правоздатність означає набуття прав та обов'язків юридичною особою у відповідності з цілями, зазначеними у статуті, договорі, нормативно-правовому акті (це юридичні особи, які не здійснюють господарської діяльності, або діяльність яких потребує отримання ліцензії).

Згідно ст. 26 Закону України “Про міжнародне приватне право” [1] цивільна правоздатність та дієздатність юридичної особи визначається особистим законом юридичної особи.

У законодавчих актах кожної країни передбачено власну систему правових норм, що визначають особистий закон юридичної особи.

В світовій практиці встановлення “особистого закону юридичної особи” здійснюється:

- за місцем створення (реєстрації) юридичної особи (теорія інкорпорації);

Згідно теорії інкорпорації особистим законом юридичної особи виступає право держави, де її засновано та зареєстровано установчі документи (Росія, Чехія, Словаччина, Казахстан).

- за місцем знаходження юридичної особи (теорія осілості);

За теорією осілості особистим законом юридичної особи визнається закон місця знаходження її адміністративного центру (Франція, Австрія, Швейцарія, Німеччина, Іспанія, Польща).

- за місцем здійснення основного виду діяльності (теорія центру експлуатації);

Відповідно до теорії центру експлуатації особистим законом юридичної особи вважається закон місця здійснення основної діяльності юридичної особи (Італія). Але у цій теорії є недолік, оскільки компанії можуть мати декілька “центрів експлуатації”.

- за місцем, з якого здійснюється контроль за діяльністю юридичної особи (теорія контролю);

За теорією контролю особистим законом юридичної особи є закон тієї держави, з території якої контролюється її діяльність (Велика Британія, Франція, США).

Найбільш поширеними у світі з вище перерахованих теорій щодо визначення особистого закону юридичної особи є теорія інкорпорації та осілості.

Згідно норм вітчизняного законодавства, а саме, у ч. 1 ст. 25 Закону України “Про міжнародне приватне право” визначено, що “особистим законом юридичної особи вважається право держави місцезнаходження юридичної особи”. Згідно ч. 2 ст. 25 цього Закону “місцезнаходженням юридичної особи є держава, у якій юридична особа зареєстрована або іншим чином створена згідно з правом цієї держави”. А за відсутності таких умов або якщо їх неможливо встановити, застосовується право держави, у якій знаходиться виконавчий орган управління юридичної особи (ч. 3 ст. 25 ЗУ “Про міжнародне приватне право”).

Тобто національне законодавство закріплює наступні критерії для визначення особистого закону юридичної особи:

1) місцезнаходження юридичної особи (теорія осілості), закріплений в ч. 1 ст. 25 Закону України “Про міжнародне приватне право”;

2) місце (держава), де юридична особа зареєстрована (теорія інкорпорації), передбачений в ч. 2 ст. 25 Закону України “Про міжнародне приватне право”;

3) як додатковий використовується критерій місцезнаходження виконавчого органу управління, закріплений в ч. 3 ст. 25 Закону України “Про міжнародне приватне право”.

Українське законодавство містить колізійні правила і щодо визначення особистого закону організаційних утворень, які не є юридичними особами. Відповідно до ст. 27 Закону “Про міжнародне приватне право”, особистим законом іноземної організації, яка не є юридичною особою відповідно до права держави, у якій така організація створена, вважається право цієї держави. Якщо така організація діє на території України, до її діяльності застосовується законодавство України, яке регулює діяльність юридичних осіб, якщо інше не впливає з вимог законодавства чи суті правовідносин.

Іноді у міжнародних угодах застосовуються критерії центру експлуатації та контролю (наприклад, в Угоді між Урядом України та Урядом Королівства Марокко про заохочення та взаємний захист інвестицій [3]).

Зрозуміло, що наявність таких різних критеріїв до розуміння особистого закону юридичної особи в різних країнах негативно відображається на розвитку міжнародних економічних відносин, може призвести до різноманітних проблем, наприклад, пов'язаних з оподаткуванням тощо. І основним регулятором в цьому питанні мають двосторонні міжнародні угоди про заохочення та взаємний захист інвестицій та угоди про правову допомогу.

Список використаних джерел:

1. Закон України “Про міжнародне приватне право” від // Офіційний вісник України. – 2005 р., № 29, стор. 48, стаття 1694.

2. Фединак Г. Межі здійснення правосуб'єктності юридичними особами України за кордоном (приватно-правовий аспект // Право України, 2003, № 12, С. 126.

3. Угоди між Урядом України та Урядом Королівства Марокко про заохочення та взаємний захист інвестицій від 24.12.2001 р., ратифікована Україною 11.07.2002 р. // ВВР України. – 2002. - № 41. Ст. 296.

**Доцент кафедри теорії та історії
держави і права
факультету підготовки фахівців для
підрозділів превентивної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент
Філяніна Людмила Анатоліївна**

ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНА СИСТЕМА «І – 24/7»

Одним із стратегічних пріоритетів Інтерполу є поповнення безпечної глобальної інформаційної системи поліції, що дозволяє з'єднуватися всім Національним центральним бюро Інтерполу (НЦБ Інтерполу) з іншими уповноваженими правоохоронними органами. Для миттєвого доступу до отримання й обміну найважливішими даними в Інтерполі у 2002 р. була запроваджена інформаційно-телекомунікаційна система «І – 24/7»*, що надає змогу державам-учасникам: оперативно реагувати на кризові та надзвичайні ситуації (інциденти пов'язані із заходами безпеки під час масових заходів й ідентифікації жертв стихійних лих); проводити інноваційні дослідження; розвивати співробітництво держав-учасниць щодо підготовки кадрів для правоохоронних органів, підвищення міжнародних стандартів безпеки поліцейських, надання технічної допомоги використовуючи передовий досвід і ресурси; надавати допомогу у виявленні злочинів і злочинців, шляхом створення якісної аналітичної бази даних про місце знаходження та арешт осіб, котрі переходять від кримінального покарання і транскордонних злочинців; вдосконалювати інформаційні бази даних підтримуючи їх інтеграцію.

Отже, основними завданнями які були покладені на систему І – 24/7 це: забезпечення цілодобового оперативного обміну інформацією між національними центральними бюро Інтерполу держав-учасниць Організації, а також з Генеральним секретаріатом Інтерполу; надання підрозділам поліції та іншим правоохоронним органам держав-членів Інтерполу on-line доступу до банків даних Генерального секретаріату Інтерполу. За своєю масштабністю та ефективністю міжнародного співробітництва дана система не має аналогів у світі і являє собою захищену від зовнішнього втручання мережу з обмеженим колом користувачів.

Користувачами даної системи є: Генеральний секретаріат Інтерполу та національні центральні бюро, що організують роботу національних правоохоронних органів під час досудового розслідування, а також національні правоохоронні органи держав-учасниць Інтерполу: підрозділи поліції, прикордонної служби та інші підрозділи, що безпосередньо здійснюють розшук осіб, які скоїли злочин та проводять досудове розслідування.

З метою вироблення шляхів співпраці, узагальнення відомостей та вирішення проблем міжнародного кримінального розшуку система І – 24/7 бере до уваги окрему непов'язану між собою інформацію, а також можливості злочинців і злочинних угруповань до тісної багаторазової взаємодії. Дана система поліцейського зв'язку дозволяє, користуючись прямим доступом до баз даних, через НЦБ Інтерполу знайти та отримати подвійно перевірену інформацію, протягом кількох секунд, щодо підозрюваних осіб у терористичній діяльності; осіб які знаходяться у розшуку (за скоєння злочинів, безвісті зниклих); ДНК профілів; дані дактилоскопічної десятипальцевої реєстрації; загублених, вкрадених, підроблених документів, що ідентифікують особу та інші відомості котрі потребують термінового з'ясування. Цей ресурс забезпечує поліцію держав-учасниць Інтерполу потенційно важливою інформацією чим спрощує проведення розшуку підозрюваного.

Інформація, що зберігається в базах даних НЦБ і передається каналами Інтерполу через систему Інтернет, забезпечена максимальним рівнем безпеки і захищена найвищим можливим на

* Глобальна система поліцейського зв'язку Інтерпол: І- 24/7 24 години 7 днів на тиждень